

Mottagare
Regionstyrelsen

Översiktsplan för Gotland 2040 antagande

Förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Översiktsplan för Gotland 2040 antas.

Sammanfattning

Regionstyrelsen beslutade 2018 att ge regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att inleda arbetet med revidering av översiktsplanen. Under våren 2022 ställdes ett förslag till översiktsplan ut för samråd och under samrådsperioden hölls också ett flertal möten där medborgare, näringsliv och organisationer erbjöds att delta. Genomförda möten, i huvudsak digitala sådana, var välbesökta och gav tillfällen till värdefull dialog. Det genomförda samrådet genererade ett stort antal yttranden i form av förslag och synpunkter. Hur dessa fler än 500 yttranden har hanterats och tillgodosetts finns redovisat i en samrådsredogörelse. Vid efterföljande granskningskede har omkring 200 synpunkter inkommit och hur dessa har hanterats redovisas i ett granskningsutlåtande. Nu föreligger ett reviderat förslag till översiktsplan.

Ett reviderat granskningsyttrande har begärts från länsstyrelsen gällande området för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) för Sudersand. Länsstyrelsen har i det reviderade granskningsyttrandet bedömt att det nya förslaget till LIS-område kan godtas, men att Sudersands höga naturvärden och allmänhetens tillgänglighet fortsatt ska beaktas i efterföljande planering och i tillståndprocesser gällande LIS-området.

Ärendebeskrivning

Nuvarande översiktsplan – ”Bygg Gotland – översiktsplan för Gotlands kommun 2010-2025” antogs av fullmäktige 2010. Regionstyrelsen beslutade 2018 att ge regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att inleda arbetet med revidering av översiktsplanen. Projektet har samordnats med framtagande av den regionala utvecklingsstrategin - Vårt Gotland 2040. Arbetet med att ta fram förslag till översiktsplan för Gotland 2040 har bedrivits i projektform där projektledare från samhällsbyggnadsförvaltningen har ansvarat för att leda och samordna arbetet, och där ett stort antal deltagare från flera olika förvaltningar har varit engagerade i arbetsgrupper med olika fokusområden. Regionstyrelsen har fungerat som beställare medan avrapportering och avstämning av arbetets inriktning regelbundet har skett gentemot den politiska referensgruppen Samhällsbyggnadsberedningen (SBB). Styrgruppen har representanter från regionstyrelseförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och

teknikförvaltningen. Samhällsbyggnadsdirektören har sedan 2024 rollen som projektägare.

Projektdirektivet innehåller ett antal målsättningar när det gäller förväntningar på vad planen ska utreda och innehålla, varav de viktigaste listas nedan:

- Hur den fysiska planeringen tar hänsyn till nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling.
- Hur det långsiktiga behovet av bostäder kan tillgodoses.
- Hur hänsyn tas till allmänna intressen, miljö kvalitetsnormerna samt riksintressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden, inklusive havsområden.
- Hantera områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.
- Befintliga fördjupade översiktsplaners och planprogramers aktualitet.
- Hur den digitala översiktsplanen ska utformas för att bli tydlig och användbar för såväl handläggare inom regionen och andra myndigheter som för regionens invånare.
- Markanvändningskartor som visar hur regionens mark- och vattenområden bör användas i framtiden och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras i ett långsiktigt perspektiv i hela regionen.
- Redovisning av hur regionen ska utvecklas med hänsyn till ett förändrat klimat.
- Risker för skador på den bebyggda miljön på grund av klimatförändringar samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.
- Hantera förutsättningar för hälsa, säkerhet och risken för olyckor, översvämningar eller erosion.
- Hantera genomförande och uppföljning av översiktsplanen, vilket kan underlätta regionens prioritering när det gäller det fortsatta planering, investeringar och andra insatser.

Utöver ansvaret att som region ta fram en regional utvecklingsstrategi har Region Gotland som kommun ansvar för att ta fram en översiktsplan. Båda dokumenten är långsiktiga och ska bidra till en hållbar utveckling på Gotland. Översiktsplanen är ett komplext dokument där slutprodukten utgör en sammanvägning av alla de faktorer som påverkar den framtida planeringen av Gotlands mark- och vattenområden. Översiktsplanen är den regionala utvecklingsstrategins fysiska uttryck. Den översiktliga fysiska planeringen bidrar till att vision och mål i Vårt Gotland 2040 nås och hanterar en mängd intressen kring hur den fysiska miljön, den byggda miljön, mark och vatten ska användas, utvecklas och bevaras. I föreliggande förslag till översiktsplan har den regionala utvecklingsstrategins mål och prioriteringar konkretiserats i ett antal fokusområden enligt nedan.

1. Skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning
2. Öka hälsofrämjande och förebyggande insatser
3. Öka motståndskraften och säkerheten i samhället
4. Anpassa samhället till ett förändrat klimat
5. Skydda och förstärk tillgången till yt- och grundvatten
6. Ställ om till hållbar konsumtion och produktion

7. Utveckla hållbara och fossilfria transportsystem
8. Öka framkomligheten och trafiksäkerheten på Gotlands vägar
9. Utveckla Gotlands förbindelser med omvärlden
10. Stärk och utveckla näringslivet
11. Säkerställ Gotlands tillgång till digital infrastruktur
12. Bevara, använd och utveckla kulturarvet och kulturmiljöerna
13. Bedriv ett hållbart brukande av skog, mark och vatten och säkra den biologiska mångfalden
14. Gå före i klimat- och energiomställningen

Förslaget till översiktsplan är indelat i fem kapitel, samt tillhörande bilagor enligt följande:

Kap 1. Introduktion

Kap 2. Utvecklingsinriktning för Gotland

Kap 3. Användning av mark- och vattenområden

Kap 4. Riksintressen och andra värden

Kap 5. Länsstyrelsens granskningsyttrande

Bilaga. Plankartor: Utvecklingsinriktning, Mark- och vattenanvändning, Riksintressen och andra värden

Bilaga. Särskild handling, strategisk miljöbedömning, översiktsplan Gotland 2040, 20241212.

En översiktsplan är ett av kommunernas mest långsiktiga styrdokument och har en viktig roll vid planering och utbyggnad av infrastruktur, service, bostäder och som vägvisare mot en hållbar utveckling. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men är ett viktigt underlag som ska samordna olika sektorsintressen och fungera som ett verktyg i den interna handläggningen och samordningen, men även i dialogen med andra aktörer och myndigheter i samhällsbyggandet. Framtagandet av översiktsplan för Gotland 2040 bygger på en bred process med engagemang och representation från olika förvaltningar, aktörer och organisationer. I processen med framtagande av en översiktsplan ingår samråd och granskning, detta är två längre perioder för dialog med medborgare, aktörer och organisationer. I den här processen lades även en tredje till, den tidiga dialogen som synkroniserades med den regionala utvecklingsstrategins remissperiod under 2020. Samrådet ägde sedan rum under våren 2022 och genererade ett stort antal yttranden i form av förslag och synpunkter. Hanteringen av dessa fler än 500 inkomna yttranden finns redovisad i en samrådsredogörelse. Granskningen genomfördes med start i mars 2024. Under granskningsskedet inkom omkring 200 yttranden. Dessa värdefulla synpunkter har sammanställts i ett granskningsutlåtande där det också framgår hur de enskilda synpunkterna har tagits omhand. De inkomna synpunkterna under granskningsperioden har inte inneburit sådana väsentliga ändringar av förslaget att en ny granskning anses vara nödvändig.

Som en del i arbetet med den kontinuerliga översiktsplaneprocessen antogs en planeringsstrategi av regionfullmäktige 2024-06-19 (RF § 108), i enlighet med nya lagkrav. Planeringsstrategin anger att nu gällande översiktsplan Bygg Gotland 2010-2025 är fortsatt aktuell. När den nya översiktsplanen för

Gotland 2040 antas av regionfullmäktige ersätter den översiktsplan Bygg Gotland 2010-2025 med dess fördjupningar, som gäller fram till dess i sin helhet.

Genomförandet av en översiktsplan antas vanligtvis medföra en betydande miljöpåverkan vilket innebär att en strategisk miljöbedömning ska göras när en översiktsplan upprättas eller ändras. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Inom ramen för arbetet med Översiktsplan för Gotland 2040 har en miljöbedömning genomförts för att analysera och bedöma konsekvenser för människors hälsa och miljön som kan uppstå vid ett genomförande av översiktsplanen. Åtta aspekter har analyserats och bedömts – naturmiljö, rekreation och friluftsliv, kulturmiljö och landskapsbild, vatten, hälsa och säkerhet, energi och klimatpåverkan, klimatanpassning och areella näringar och hushållning med mark- och vattenområden. Den samlade bedömningen har sammanställts i en särskild handling och redovisas i en bilaga till översiktsplanen.

Ett reviderat granskningsyttrande har begärts från länsstyrelsen gällande området för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) för Sudersand. Länsstyrelsen har i det reviderade granskningsyttrandet bedömt att det nya förslaget till LIS-område kan godtas, men att Sudersands höga naturvärden och allmänhetens tillgänglighet fortsatt ska beaktas i efterföljande planering och i tillståndsprocesser gällande LIS-området.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen anser att föreliggande förslag till översiktsplan för Gotland 2040 är väl genomarbetat och att de synpunkter som inkom i samband med samråd såväl som under granskningsskedet har hanterats och redovisats på ett tillförlitligt sätt och att nödvändiga justeringar och kompletteringar av planen genomförts. Bedömningen är att ändringarna efter granskningsperioden inte har inneburit sådana väsentliga ändringar av förslaget att en ny granskning anses vara nödvändig.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att planförslaget är upprättat i enlighet med gällande regelverk inom plan- och bygglagen och miljöbalken.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att översiktsplanen tar avstamp i ett antal planer, program och strategier som utgör en grund för gemensamma prioriteringar när det gäller det framtida samhällsbyggandet. Planen tar ansvar för det samhällsekonomiska perspektivet genom att den skapar utvecklingsmöjligheter för ett växande Gotland med stöd av resurseffektiv bebyggelseutveckling. Bedömningen är att planförslaget är positivt ur ett ekonomiskt perspektiv.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att det krävs ett helhetsperspektiv i samhällsplaneringen för att åstadkomma miljöer där barn lockas till rörelse och lek samt möjligheter till

aktiva transporter, cykling, gång med mera, till olika målpunkter. Det är också viktigt att barn och ungdomar ges möjlighet att delta i planeringen av sin närmiljö och samhället i stort. Vid den tidiga dialogen och samrådet har särskild vikt lagts vid att involvera barn i alla åldrar, bland annat genom samarbete med skolklass. Ett stort antal av de som lämnade synpunkter i samrådet var barn och ungdomar. Bedömningen är att översiktsplanen och processen med att ta fram densamma har haft ett fokus på barn och ungdomar. Inför granskningen av översiktsplanen lades ett särskilt fokus vid att stärka översiktsplanens riktlinjer som syftar till att hantera och förebygga konsekvenserna av ett klimat i förändring. Barn och unga tillhör de grupper som är bland de allra mest utsatta för att drabbas av klimatförändringarnas effekter. Därmed är det av stort vikt att våra samhällen och kommande generationer ges bättre förutsättningar för att hantera klimatförändringarna.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att både samråd och granskning engagerade såväl kvinnor som män och fördelningen bland de som lämnat digitala synpunkter är 50/50. En viktig målsättning för översiktsplanen är byggandet av ett samhälle för alla. Många av de åtgärder som kan användas i arbetet för att uppnå ett mer jämställt samhälle är sådant som planeras för och genomförs i detaljplane- och byggskedet. Bedömningen är att översiktsplanen är positiv ur ett jämställdhetsperspektiv.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att planförslaget möjliggör bland annat särskilda satsningar kring skolorter på landsbygderna, bostadsbyggande i form av komplettering samt utveckling av gång- och cykelinfrastrukturen runt Gotlands större tätorter. Utöver detta behandlar planen utvecklingsmöjligheter för bland annat besöksnäring och mat och livsmedel samt areella näringar, vilka ofta är knutna till landsbygderna. Konkretiserandet av begreppet resurseffektiv bebyggelse från den regionala utvecklingsstrategin, ger förutsättningar för en fortsatt utveckling av hela Gotland, på ett sätt som ger möjligheter att nyttja infrastruktur, energi och andra resurser på bästa sätt samtidigt som det bidrar till bibehållande och utveckling av service över hela Gotland. Bedömningen är att landsbygdsperspektivet är väl belyst och hanterat i planförslaget.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att planförslaget genomsyras av ett hållbart klimat- och miljöperspektiv för det framtida Gotland utifrån målsättningarna i Vårt Gotland 2040. Planförslaget hanterar bland annat miljö kvalitetsnormerna, samt innehåller utvecklade riktlinjer för hur regionen avser att hantera klimatrelaterade risker utifrån översvämningar, skyfall och ras, skred och erosion både för befintlig och tillkommande bebyggelse. Sammanställningen av planeringsunderlag utifrån klimatförändringar och risker för Gotland har landat i en Klimatanpassningsplan för Gotland. Planförslaget ger riktlinjer för ett mer hållbart transportsystem för att bidra till minskade utsläpp. En resurseffektiv bebyggelseutveckling bidrar till grönare miljöer och att upprätthålla ekosystemtjänster. Till översiktsplanen hör även en miljökonsekvensbeskrivning som har tagits fram som en integrerad del av arbetsprocessen. Översiktsplanen har tagits fram i nära samverkan med

Grönplan för Gotland. Bedömningen är att perspektivet är väl belyst och hanterat i planförslaget.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2025-01-08
Förslag till Översiktsplan Gotland 2040 (kap 1-4), 2025-01-08 inklusive plankartor:
Utvecklingsinriktning, Mark- och vattenanvändning, Riksintressen och andra värden
Granskningsutlåtande, 2025-01-08
Särskild handling, strategisk miljöbedömning, översiktsplan Gotland 2040, 2024-12-12
Länsstyrelsens granskningsyttrande, 2024-06-12
Begäran om reviderat yttrande, 2024-11-27
Länsstyrelsens reviderade granskningsyttrande, 2024-12-16

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Länsstyrelsen på Gotland (Senast dagen efter beslutet tillkännages skickas ett meddelande om detta och ett protokollsutdrag med beslutet till länsstyrelsen)

Miljö- och byggnadsnämnden
Tekniska nämnden
Socialnämnden
Hälso- och sjukvårdsnämnden
Barn- och utbildningsnämnden
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Efter laga kraft:
Länsstyrelsen på Gotland
Boverket
Lantmäteriet